

Fab. ration. ad d. Si superatus, Donel. lib. 27. cap. 1. Cancr. variat. part. 3. c. 27. num. 553. & 554. videndus.

Ad Num. 8.

De intellectu capitis *Quamvis* 25. de re judic. consulas Cujacium, & alios quos ibi congerit August. Barbosa in collectam.

Verf. *Supereft nunc hic adnotare.*

- 48 Sententia adversus libertum prolata in causa status, patrono litis conscio infert præjudicium. Gregor. Lop. in l. 20. gloss. 20. tit. 22. p. 3. Donel. lib. 27. cap. 1. ad fin. Villalob. *Arar. commun. opin. lit. A, num. 52.* Videas num. seqq.

Ad Num. 9.

- 49 Posset hic triplex casus distingui. Primus, si servus Titii, qui pro libero gerebatur, litiget cum alio, qui se dominum illius assererat; tuncque sententia Titio scienti nocebit, d. l. 20. Part. quia illi principaliter causæ tuitio incumbat, cum de dominio proprii servi ageretur. Secundus, cum liberto Cajj controversia movetur ab actore intendente se patronum pronunciari, de quo idem juris est, d. l. 20. ubi Gregor. Lop. gloss. 20. defensio enim ad Cajum principaliter atinebat; liberti enim parum, aut nihil interest, hunc vel illum patronum agnoscere. Et hæc in status judicio specialiter procedunt, nam in aliis causis aliter in dictæ legis regie initio deciditur; ideo traditur, in controversia status sententiam aliis prodesse, vel officere, ut prænotavi sup. numero 24.

- 50 Tertius, quando, Sempronii libertum in servitute revocari per alium intenditur, sententia adhuc conscio patrono minimè nocebit, quoniam causæ, & libertatis defensio præcipuè ad libertum pertinebat, de cujus majori præjudicio disceptabatur, l. Principaliter 19. C. de liber. caus. cui conveniunt rationes, quas D. Covar. expendit, nec casus iste lege regia deciditur, ut ex contextu patet.

Ibi: *Sententia latam contra subditum.*

- 51 Cujus distinctionis meminit Villalob. *Arar. commun. opin. lit. A, num. 13.* Valasc. de jur. emphyteut. quest. 38. num. 33. Barbosa collect. cap. Cum super, num. 27. de re judic. Sed præfata lex regia indistinctè decidit, ut sententia in subditum noceat superiori, & in serie totius textus sermo habetur de præjudicio quoad proprietatem, & sentit ita Gregor. Lop. d. gloss. 20.

Verf. *Ceterum, quod domino.*

- 52 De interpretatione capitis *Cum super* 17. de re judic. videndus Cujac. ibi Aug. Barbosa in collect. qui plures refert. Placet quidem D. Covar. existimatio, quod Overensis Episcopus minimè possidebit: & illa clausula, *Ne fiat ei præjudicium circa possessionem*, i. a. accipi debet, ut

Auriensis Antistes non mittatur in possessionem, ne ex ea Overensi inferatur incommodum, etiam non possidenti, propter commodum possessionis; nam si ipse actoris partes sustinens, de proprietate non probaret, Auriensis absolveretur, et si de jure suo non doceret, l. 28. tit. 2. p. 3. S. *Retinenda, vers. Commodum, Inst. de Interdict.* Estque verosimile, quod si Overensis possideret, cum eo causa discuteretur, aut idem in se iudicium multò susciperet.

Est observandum, in eo textu nullam fieri de litis scientia mentionem ante sententiam, ideo Overensi Episcopo sententia non nocet, nec quoad proprietatem, nec quoad possessionem, quam ille non habebat: sed quia non appellavit, sententia executioni mandatur adversus victum monasterium, quoad nulli subjacebat: nec sententia sufficit, quæ omnino probari debuit ex parte Auriensis Præfultis, cap. *Præsumitur ignorantia* 47. de reg. jur. in 6. ubi August. Barbosa cum pluribus, Menoch. lib. 4. præf. 116. num. 35. Tusch. lit. S. concl. 176. num. 74.

Verf. *Sepe constitutum est.*

Litteram hujus textus mendis scaturientem verè lectioni restituit Cujac. *observat. lib. 12. cap. 25.* de quo etiam Donel. lib. 27. cap. 1.

Verf. *Hinc denique constat.*

Utilis est citatio eorum, quorum interest, ut sententia eis inter alios pronunciata nocere valeat absque scientia litis probatione Tusch. lit. S. conclus. 176. à princip. An sententia exequi possit in tertium, qui possidet, citatione præcedente, latè tradit Gregor. Lop. in l. 20. gloss. 2. tit. 22. p. 4.

Ibi: *Mihi verò is non placet.*

Posset tamen Castrensis, & Alexandri opinio sustineri quibusdam concurrentibus circumstantiis. Prima, citationem fieri ad petitionem litigantis contra hæredem. Secunda, quod nulla interveniat collusio. Tertia, legatariis constituisse de fraude, vel desidia hæredis. Quarta, quod ea notitia ad eos pervenerit tempore opportuno, ut possent causam plene tutari; nihil enim imputari potest victori, qui legatarios citari studuit, ut causæ adisterent: imò ipsis, qui fraudulentum, aut decisio hæredi litteram agitandam deseruerunt argumento S. *Præterea, Institut. quib. mod. re contr. oblig.* Nec legatariis via præcluditur, ut jus suum persequantur, vel interposita appellatione, l. Si perlusorio 14. de appellat. vel adversus hæredem agendo, ut dixi sup. num. 10.

His adjciendum duxi, in hoc tractatu duplicem regulam vulgò constitui, nempe sententiam inter alios latam illis nocere, quibus prodesset contraria: rursus eis nocere, quibus prodesset, D. Covar. sup. n. 6. & dixi n. 13. Prior quidem perpetuò est vera; posterior non utique, ac præter notata eod. n. 13. animadvertere oportet, quod

Ad Num. 1.

Sententia lata ex defectu juris conferendi adversus beneficii possessorem nocet litis conscio collatori quoad possessionem duntaxat. Salgad. de reg. protect. part. 4. cap. 8. num. 329. Aug. Barbosa collect. cap. Cum olim, num. 4. de caus. possess. & propriet. qui alios referunt. Villalob. *Arar. commun. opin. lit. A, num. 54.*

Ibi: *Idem sit dicendum contra electum.*

Præfata conclusio similiter procedit in præsentato, vel electo superato. Salgad. num. 330. & 331. Vivian. *prax. jurispatr. lib. 11. cap. 9. num. 21.* Mieres de majorat. part. 3. quest. 15. num. 11. Villalob. ubi proxime, Barbosa collect. cap. Cupientes, num. 31. de elect. in 6.

Ibi: *Quam rationem adeò falsam esse.*

Contrà communem D. Covar. nititur probare, nec circa possessionem præjudicium inferri collatori patrono, aut electoribus ex sententia institutum, electum, vel præsentatum, quoad jus illis competens, quanquam de illo litem motam agnoscant: quod referunt Barbosa collect. d. cap. Cum olim, num. 4. Villalob. ubi proxime, Salgad. num. 333. ubi quod noster Præles communem impugnat, sed non meminit Scaccia de appellat. quest. 17. limit. 6. memb. 4. num. 57. *vers. Quamvis*, qui etiam à communi recessit. Et quidem inficiari non licet, quin in d. cap. Cum olim, sententia quoad possessionem nocuerit Canonicis, cum jus proprietatis reservetur eisdem; alioqui si sententia in eos nullum operaretur effectum, frustranea existeret reservatio; sat enim foret exprimere absolute, *Res inter alios acta aliis non nocet*, quo prorús Canonicorum jus relinqueretur illæsum, ut cum Episcopo possent etiam de possessione litigare.

Ad Num. 2.

Pro intellectu dicti capitis *Cum olim*, superponere oportet, quod Canonici petitorio egerunt adversus Archidiaconum intendentes ad se jus conferendæ illius dignitatis pertinere: ipse verò, ommissa proprietatis quæstione, Episcopum in quasi possessione conferendi extitisse apertissimis docuit probationibus, ut in textu referatur, ideo pro decisum est; nam hoc sufficit possidenti, etiamsi quoad proprietatem Canonici intentionem suam liquidò probaverint. Barbosa cum pluribus in collect. ibi, num. 3. manente causâ super proprietate indecisâ: nec acta cum Archidiacono quoad jus conferendi officere valuerunt Episcopo, vel litis non ignoro; quoniam Archidiaconus illud non tuebatur, nec ipse se juvavit, sed tantum possessione conferendi: quapropter obtinuit, jure proprietatis Canonici reservato: de quo pronunciatum non est, ac dictum quod res inter alios acta aliis non nocet. Quoad

quod quotiescunque res inter alios iudicata solum tertio scienti litem officit, ipsi ignoranti prodest sententia; quem non læderet. Sic si libertus Lucii conveniatur à Sejo, qui se ejus patronum asserit, inscioque Lucio sententia proferatur pro Sejo, nullum illi præjudicium generatur; sed si libertus favorabilem sententiam reportaverit, se ea Lucius tuebitur, si Sejus de jurepatronatus cum ipso contendere tentet. Similiter de creditore litigante super pignore dicendum; & aliis, de quibus in l. 20. tit. 22. p. 3. l. Sape 63. de re judic. Alius reperitur casus, quo sententia prodest favorabilis, cui contraria non officeret, in l. 21. tit. 23. p. 3. ubi Gregor. Lop. gloss. 2. & 3. de quo consulas Salgad. ac Tiraquel. laudatos sup. numero 13.

Præterea si feratur sententia, quæ aliquis actus, veluti testamentum, nullus pronuncietur, quoad omnes sus facit, modò legitimo contradictore lis discutiatur. Tusch. lit. S. concl. 176. num. 51. Cancr. variat. part. 3. cap. 17. num. 401.

SUMMARIUM.

- 1 Sententia in beneficii possessorem ex defectu juris conferendi nocet ei qui contulit, scienti litem agitari quoad quasi possessionem duntaxat.
- 2 Idem juris est de electoribus, ac patronis.
- 3 Objicitur opinio contraria, & exponitur caput Cum olim, de caus. possess. & propter. & num. seqq.
- 4 Quasi possessio juris presentandi, eligendi atque conferendi per unicum actum cum effectu adquiritur.
- 5 Presentatus à possessore juris patronatus præfertur per verum patronum.
- 6 Sententia in patronum, collatorem, aut electores lata utrum præjudicium inferat Beneficii possessori, & num. seqq.
- 7 Minor, & alii similiter privilegiati ad iudicium venientes, ut litigantem foveant, poterunt testes producere post publicationem, impetrata in integrum restitutione.
- 8 Intra quantum temporis id beneficium de jure regio liceat postulare.
- 9 De comparente in iudicio seu principali ad utrumque litigantis exclusionem, qui fuisse egerint.
- 10 Hinc non tenetur instantiam ceptam prosequi, sed novam potest instruere.
- 11 Utrum iudex, comparente ejusmodi tertio ut principali, debeat supersedere in priore iudicio, donec posterius persiciatur, sententiamque pronunciet.
- 12 Si iudex in priore instantia procedens damnet conventum ad rei restitutionem, quomodo huic consultare, ne iterum vexetur.
- 13 Quid si post rem iudicatam tertius ut principalis superveniat ad litigandum.
- 14 Tertio patienti, ut alius de jure illius in iudicio contendat, quando sententia noceat.
- 15 Quoties duobus insolidum jus aliquod competit, si unus illud in iudicio deducens, superetur, alteri sententia præjudicium parit.

Quoad possessionem autem sicut Canonicis nocuit, ita & Episcopo noceret, si in Archidiaconum sententia ferretur, cum regulare sit, ut illis noceat quibus prodest, & e converso, sicut prænotatur supra, cap. prox. num. 23. cui subscribent quotquot communem opinionem sustinent laudati sup. num. 1.

5 Nec urget obiectio D. Covar. quæ nititur iis, quæ ipse tradidit sup. cap. proximo, num. 7. vers. Caterum adversus, de debitore sciente super dominio pignoris per creditorem litigari: quo argumento utuntur communis sectatores, ut advertit Salgad. sup. num. 333. nam sicut ibidem præmissi, receptius, ac verius censetur, quod debitori præjudicat sententia in creditorem prolata; & quamquam ad possessionem Archidiaconum defensio suæ dignitatis principaliter spectet, æquè ad Episcopum attinebat suam tutari conferendi possessionem, ut in futurum vacante dignitate, eam posset conferre.

6 Unde non immeritò quæri posset, si Archidiaconus non allegaret Episcopi possessionem, sed jus conferendi quoad proprietatem, & super ea pronuncietur, an sententia Episcopo noceret, aut prodesset qui de jure suo litem non ignoravit? Quid sanè casus nequaquam definitur Pontificem in d. cap. Cum olim, ubi super proprietate nihil decisum apparet, nec ex illo communis probatur, quæ præjudicium circa proprietatem non admittit, ut dixi num. 1. & 2. cum sententia nulla intercesserit quoad ejus conferendi, sed quoad possessionem tantummodo.

7 Pro affirmativa urget exemplum debitoris scientis quæstionem de dominio cum creditore haberi: nec mihi liquet differentie ratio inter possessionem, ac proprietatem, ut in illa noceat tertio sententia, quæ in hac non noceret: nec fatiescit si respondeatur, majoris esse præjudicii in proprietatis controversia; quia in hoc tractatu id non attendi solet, nec possessio parum interest, cum hæc satis sit ad beneficiorum collationem, seu præsentationem, sicuti ex dicendis apparebit, & obiter insinuavi. Hæc expendere libuit, ut aliis cogitandi ansam exhiberem, nec contra communem, ac venerandum doctrinam Præsidentem eximium quicquam statuam.

Verf. Tertium imò.

Hæc adversantur communi resolutioni, ac nuper traditis.

Ibi: *Acquiritur enim quasi possessio.*

8 Quasi possessio eligendi, conferendi, aut præsentandi in provisione Beneficiorum quæritur unico actu, qui ad effectum omnino pervenit Vivian. sup. lib. 5. cap. 4. num. 29. D. Covar. reg. possessor. part. 2. princ. numero 6. Barbosa collect. cap. consultationibus, num. 6. de jurepart. Gratian. discipulat. cap. 577. num. 22. Nicol. Garc. de Benefic. part. 5. cap. 5. num. 56. Mascard. de probat. concl. 173. num. 8. Joan. Garc. de expens. cap. 9. num. 47. ac plures alii apud Barbosam & Vivian. Præter possessionem plura alia desiderantur, ut patronatus jure quis

uti possit præsentans ad beneficium, quæ memorat Vivian. ex num. 30. Gratian. d. cap. 577. per tot. Barbofa collect. cap. Quærelam. num. 14. cum seqq. de election.

Ibi: *Potissimum, quod præsentatus ab eo.*

9 Si concurrat præsentatus à possessore patronatus cum præsentato per verum patronum, interim dum causa super proprietate non deciditur, ille præfertur, instituique debet. Vivian. dict. cap. 4. num. 20. latè agens ex num. 10. Valer. Reginald. prax. fori pament. lib. 30. tract. 3. num. 344. Guttier. Practicar. lib. 3. cap. 42. ex num. 40. Barbofa cum aliis collect. cap. Consultationibus, numero 3. de jurepatron. Salgad. de Reg. protect. part. 3. cap. 10. numero 3.

Verf. Nunc verò maximè.

10 Sententia in electores, patronum, vel collatorem non nocet etiam consilio electo, præsentato, vel instituto, ut à Beneficio removeatur. Tusch. lit. 5. conclus. 176. num. 49. Aliud tenent Salgad. de Reg. protect. part. 4. cap. 8. num. 332. ubi alii, Vivian. sup. lib. 11. cap. 9. num. 21. Villalob. in Erar. comm. opin. lit. A. num. 54.

11 Sed subsistere oportet, nam sententia super proprietate lata in patronum, & similes Beneficii possessori non præjudicat, nec excludi poterit, si legitime sit præsentatus à possidente jus patronatus; cum præsentatio fructus juris ejus censeatur, qui, maximè consumpti, bonæ fidei possessori cedunt, l. 9. tit. 15. part. ubi Gregor. Lop. gloss. fin. Barbofa cum aliis collect. cap. Cum olim, num. 3. de caus. possess. & cap. Consultationibus, de jurepatron. ubi latè, Guttier. sup. Gratian. dict. cap. 577. num. 9. de quo casu controversia non est.

12 Quoties verò lis movetur contra patronum, & alios, quia præsentare nequibat ex defectu possessionis, bonæ fidei, vel ex alio juris impedimento, tunc quidem probata actorie intentione, Clericus à Beneficio repellitur. Gregor. Lop. in dict. l. 9. gloss. 8. Gratian. ubi proximè, Barbofa d. cap. Consultationibus, in fin. Menoch. cons. 80. num. 116. quicquid scripserit contra Vivian. lib. 5. cap. 4. num. 3. 4. Hæc igitur in specie locum habet conclusio tradita num. 10. & cum communi tenendum, quod sententia noceat beneficio litis pendens cum collatore, aut patrono consilio, instar creditoris, qui patitur debitorem super pignore, juxta legem 20. tit. 22. part. 1. legem Sape 63. de re judic. Etenim sicut ad creditorem principaliter spectat tueri pignus, sic ad beneficiarium defensio Beneficii; & dum patitur de jure suo per patronum, vel collatorem in judicio agere, fit locus regulæ præfatorum juri, ut scientibus noceat res inter alios judicata, ut sentiunt laudati sup. num. 10.

13 Hæc veniunt limitanda quoties alicui ratione dignitatis, vel muneris publici collatio, vel præsentatio competit; nam etsi hic cum verè non existeret Episcopus, aut Magistratus, mala fide præferret, vel conferat,

ac

Ibi: *Et tunc non tenetur hic tertius.*

ac de usurpata dignitate convincatur; non ideo tamen privari debent Clerici beneficiis, quæ per illos obtinuerunt, nam propter communem errorem utilitatis publicæ causâ cuncta de jure sustinentur, l. Barbarius 3. de offic. Prator. & quæ ibi notantur, Aug. Barbofa in d. cap. Consultationibus, numero 2. vers. Non obstat, Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 22. num. 59. de Jure Regio extat lex 4. tit. 4. part. 3. lex 8. tit. 9. lib. 4. Recop.

Ad num. 3.

14 Minor, aut quisque similiter privilegiatus accedens, ut liti pendenti inter alios pro suo interesse adfuit, etiam post publicatas attestations testes producere permittitur, impetrata in integrum restitutione. Petr. Barbofa in l. Venditor, num. 125. & 172. de judic. Caballin. de eviction. §. 2. num. 123. Cabed. decis. 97. in fin. part. 2. Cald. Pereyra de empt. cap. 31. numero 81. Parlador. quotidian. lib. 2. cap. 11. num. 5. Ursill. ad Afflic. decis. 15. numero 1. Hermos. in l. 33. gloss. 3. num. 10. tit. 5. part. 5. Otalor. de Nobilit. part. 2. part. 3. princip. cap. 9. numer. 1. Mier. de majorit. part. 4. q. 14. num. 18. Giurba decis. 1. num. 45. Guttier. Practicar. lib. 1. q. 66. vers. Sed nihilominus, Cancr. variar. p. 2. cap. 16. numero 12. etsi contra opinetur Azeved. in l. 3. num. 16. tit. 8. lib. 4. Recopil. & Afflic. decis. 15. in fin. in judicis arbitrio relinquitur.

Ibi: *Et fortassis hæc restitutio erit petenda.*

15 Ejusmodi restitutio de Jure Regio postulari debet intra quindecim dies à quo publicatio facta est, ut cum D. Covar. censet Guttier. sup. num. 3. sed aliud in praxi receptum testatur Otalora, cui accedit Parlador. qui dissensus conciliari fortè posset ita, ut prior sententia procedat cum minor, elapso restitutionis termino, comparer, cum antea litis pendens notitiam habuerit: posterior si cum primùm agnovit de suo præjudicio tractari, ad defensionem profiliit; nam tempus hoc lege præscriptum est minoribus, qui litigant, & sic scientibus, ut jure, & privilegio suo gaudeant, ac potiri valeant, quibus propriam negligentiam nocere oportet: in tertio autem ignaro nihil est, quod eidem imputetur, & in hoc versari potest judicantis arbitrium, ut Afflic. videtur ubi proximè.

Ibi: *An tertius defensor, cui vel ignoranti.*

De hoc statim subjicitur exemplum de principali comparente in judicio, ut jus litigantis foveat, & tueatur, num. 17.

Verf. Hactenus de tertio.

16 De perveniente ad judicium inter alios ceptum, ut principali utrumque litigantem excludit, latè cum pluribus Salgad. de retent. Bullar. p. 2. cap. 13. à num. 3. Castill. controvers. tom. 2. cap. 9. num. Cancr. Varior. lib. 3. cap. 16. numero 7. Fachin. controversiar. libro 1. cap. 5.

D. de Faria Covar. Enucl.

17 Tertius ille ut principalis ad judicium accedens, non cogitur causam in statu, quo reperitur, assumere; sed denuò de jure suo docere poterit, nec acta inter alios ipsi nocebunt. Cancr. sup. d. cap. 16. num. 7. Hermos. in l. 36. gloss. 6. num. 13. tit. 5. p. 5. Cur Philipp. part. 2. §. 26. num. 12. Salgad. cum aliis cap. 13. num. 3. præter laudatos sup. hoc cap. num. 1. Quod si hic tertius elegerit alterutrius contententis adfistere causæ, omnia facultate principaliter litigandi, astringetur litem in statu, quo existit, suscipere, sicut quisque alius, qui jus alienum pro suo interesse tueatur, Salgad. num. 62.

Ad Num. 4.

18 Controvertitur utrum si tertius ad exclusionem utriusque litigantis superveniat, judex suspendere debeat in pendenti causâ, donec recenter mota definitur. Affirmat Castili. ubi proximè, vers. Constituo, Ursill. ad Afflic. decis. 235. num. 3. & alij apud Salgad. numero 12. ac Giurba decis. 1. num. 33. Negant plerique cum Præsule nostro, ut Salgad. num. 13. cum seqq. Trentacinq. variar. lib. 2. tit. 1. resol. 16. num. 6. Ant. Fab. ration. ad l. Is à quo 57. de rei vendic. Cancr. ubi proximè, vers. Secus tamen. Fachin. controversiar. libro 1. cap. 5. Giurb. d. decis. 1. Marefcot. variar. lib. 2. cap. 121. num. 3. Hermos. ubi nuper, Barbofa collect. cap. Cum super, num. 4. de re judic. Duennas regul. 274. Greg. Lop. in l. 6. gloss. 2. tit. 10. p. 3. & alii quos refert Salgad. sup. num. 18. & de Reg. protect. part. 4. cap. 8. num. 67.

19 Quoties autem sententia in priori judicio fertur, reusque damnatur ut rem actori reddat, pendente lite cum tertio principaliter, victo consulitur præstita per victorem cautione de indemnitate, si tertius victoriam reportaverit, l. Is à quo 57. de rei vendic. l. penult. ff. de petit. heredit. l. 6. tit. 10. p. 3. ex qua deducitur, victorem nedum teneri rem restituere, si victus per tertium iterum superetur, sed etiam causam, ipsumque litigantem defendere, ibi: *Que le defenda del otro*: nec immeritò, absurdum enim videretur, ut superatus propriis sumptibus, ac molestiâ litiget, cum jam sua nihil interit victoria. Observant Salgad. num. 11. Cancr. num. 75. Ant. Fab. & alij ex prælaudatis numero proximo.

20 Sed si post sententiam, quæ in rem judicatum transivit, tertius compareat, victorem ad cavendum judex non coget; tutius tamen operabitur, & rectè, si cautio ut præferretur accipiat. Cancr. num. 76. & 77. Quid juris si omittatur cautio, cum præstari opus sit? Consultas Fabrum ubi pronuper.

21 Non semel prænotavi, tertio nocere sententiam inter alios prolatam, cui principaliter causæ incumbit defensio: sed ita est accipiendum, si litigans proprio nomine contendat, aut ex mandato tertii, sive eodem præsentate de jure suo controversi: at si litigator nomine tertii absque ipsius mandato, aut præsentia

N

condemna-